

Lekce 33

Gramatická látka

Konjugace: Sloveso ἴημι a jeho kompozita

Odkaz na gramatiku

§§ 312-317

1. Τίτος Κόϊντος νικήσας μάχη τὸν Φίλιππον ἐκήρυξεν ἐν Ἴσθμίοις, ὅτι τοὺς Ἕλληνας ἐλευθέρους καὶ αὐτονόμους¹ ἀφίησιν. (Plut. reg. et imp. apophth. 197 B)

2. Οἷσιν² ἡδονὴν ἔχουσιν³ αἱ τῶν πέλας ξυμφοραί, οὐ ξυνιαῖσιν, ὡς τὰ τῆς τύχης κοινὰ⁴ παῖσιν. (Democr. B 293, Diels Vorsokr.)

3. Sókratés při své obhajobě:

Εἶ με νῦν ὑμεῖς, ὧ ἄνδρες, ἀφίετε Ἄνύτῳ ἀπιστήσαντες καὶ εἶ μοι εἶποιτε «ᾧ Σώκρατες, νῦν μὲν Ἄνύτῳ οὐ πεισόμεθα, ἀλλ' ἀφιεμέν σε, ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ' ᾧ τε μηκέτι ἐν ταύτῃ τῇ ζητήσῃ⁵ διατρίβειν μηδὲ φιλοσοφεῖν· ἐὰν δὲ ἀλῶς ἔτι τοῦτο πράττων, ἀποθανεῖ» — εἰ οὖν με, ὅπερ εἶπον, ἐπὶ τούτοις ἀφιεῖτε (ἀφίοιτε), εἶποιμ' ἂν ὑμῖν, ὅτι⁶ «Ἐγὼ ὑμᾶς, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀσπάζομαι μὲν καὶ φιλῶ, πείσομαι δὲ μᾶλλον τῷ θεῷ ἢ ὑμῖν, καὶ ἕωσπερ⁷ ἂν ἐμπνέω⁸ καὶ οἷός τε ᾧ, οὐ μὴ⁹ παύσωμαι φιλοσοφῶν.» (Plat. Apol. 29c)

4. Πρὸς τοὺς εἰπόντας· «Γέρων εἶ καὶ¹⁰ λοιπὸν¹¹ ἄνευ», «Τί δέ», ἔφη ὁ Διογένης, «εἰ δόλιχον¹² ἔτρεχον, πρὸς τῷ τέλει ἔδει¹³ με ἀνεῖναι καὶ μὴ μᾶλλον ἐπιτεῖναι;» (Diog. Laert. 6, 34)

5. Ζεὺς καὶ Ἀπόλλων περὶ τοξικῆς¹⁴ ἤριζον. τοῦ δὲ Ἀπόλλωνος ἐντείναντος τὸ τόξον καὶ τὸ βέλος ἀφέντος Ζεὺς τοσοῦτον διέβη, ὅσον Ἀπόλλων ἐτόξευσεν¹⁵. (Aesop. Corp. 106; Halm 151; Ch. 122)

¹ αὐτόνομος `autonomní, žijící podle vlastních zákonů'

² οἷσιν = οἷς, předřazení vedlejší věty vztahné

³ ἡδονὴν ἔχω (dat.) `dělat (někomu) radost'

⁴ κοινὰ doplňte ἐστίν

⁵ ἡ ζήτησις `zkoumání, vyšetřování'

⁶ ὅτι unozuje přímou řeč, nepřekládá se

⁷ ἕωσπερ `tak dlouho, dokud'

⁸ ἐμπνέω `dýchat'

⁹ οὐ μὴ + konj. `rozhodně ne, rozhodně nikoli'

¹⁰ καὶ `a proto' (spojuje různé způsoby)

¹¹ λοιπὸν `zbytek času'

¹² ὁ δόλιχος `vytrvalostní běh'

¹³ ἔδει znak ireality

¹⁴ τοξικὴ sc. τέχνη `lučičnické umění, dovednost'

¹⁵ τοξεύω `vystřelit šíp'

6. Sókratés hovoří před smrtí k Hermogenovi:

Θαυμάζεις, εἰ¹⁶ τῷ θεῷ δοκεῖ βέλτιον εἶναι ἐμὲ τελευτᾶν τὸν βίον ἤδη; οὐκ οἶσθ', ὅτι μέχρι τοῦδε τοῦ χρόνου ἐγὼ οὐδενὶ ἀνθρώπων ὑφείμην ἂν οὔτε βέλτιον οὔθ' ἥδιον ἐμοῦ βεβιωκέναι; ἄριστα μὲν γὰρ οἶμαι ζῆν τοὺς μάλιστα ἐπιμελομένους τοῦ ὡς βελτίστους γίγνεσθαι, ἥδιστα δὲ τοὺς μάλιστα αἰσθανομένους, ὅτι βελτίους γίγνονται. (Xen. Mem. 4, 8, 6)

7. Διογένης μετὰ Χαιρώνειαν συλληφθεὶς ἀπήχθη πρὸς Φίλιππον. καὶ ἐρωτηθεὶς, τίς εἶη, ἀπεκρίνατο· «Κατάσκοπος¹⁷ τῆς σῆς ἀπληστίας¹⁸.» ὅθεν¹⁹ θαυμασθεὶς ἀφείθη. (Diog. Laert. 6, 43)

8. V jedné starověké zprávě se píše o Egyptě:

Αἴγυπτος οὐ μάλα θηριώδης²⁰ ἐστί. τὰ δὲ ὄντα²¹ αὐτοῖς²² ἅπαντα ἀνεῖται ἱερά, καὶ²³ τὰ μὲν²⁴ σύντροφα²⁵ τοῖς ἀνθρώποις, τὰ δὲ οὐ²⁶. (Hdt. 2, 65)

Slovní zásoba

1. κηρύττω, κηρύξω, ἐκήρυξα, κекήρυχα, κекήρυγμαί, ἐκηρύχθην ἴημι, ἦσω, ἦκα, εἶκα, εἶμαι, εἶθην ἀφήμι	(dát) rozhlásit (hlasatelem) posílat vyslat, propustit	praeco esse, praedicare (e)mittere dimittere, absolvere
2. ἡ σ(ξ)υμφορά, -ᾶς σ(ξ)υνίημι	osud, štěstí vnímat, chápat	fortuna, adversa, calamitas intelligere
3. ἐπὶ τοῦτο ἐπὶ τοῦτο, ἐφ' ᾧ(τε) (inf.) μηκέτι (ἔτι) ἀσπάζομαι, ἀσπάσομαι, ἠσπασάμην, ἠσπασμαι, ἠσπασθην	pod tou(to) podmínkou pod tou podmínkou, že už ne objímat, vysoce si vážit	ea conditione, eo consilio eo consilio non amplius amplecti, magni ducere

¹⁶ (θαυμάζεις), εἰ zde: `že'

¹⁷ ὁ κατάσκοπος `pozorovatel, zpravodaj, špeh'

¹⁸ ἡ ἀπληστία `nenasytnost'

¹⁹ ὅθεν zde uvozuje větu vztažnou: `pročež'

²⁰ θηριώδης `bohatý na zvěř'

²¹ τὰ δὲ ὄντα doplňte θηρία

²² αὐτοῖς zde Egyptané

²³ καὶ `a sice'

²⁴ τὰ μὲν ... τὰ δὲ zde `jak... tak i ...'

²⁵ σύντροφος (dat.) `domáci'

²⁶ τὰ δὲ οὐ doplňte: σύντροφα

4. ἀνίημι	zanechávat, zanedbávat (zde: polevovat)	remittere
πρός (dat.)	u, v blízkosti	ad
ἐπιτείνω, -τενῶ, -έτεινα, -τέτακα, -τέταμαι, -ετάθη	ještě více napínat	intendere
5. ἐντείνω, -τενῶ, -έτεινα, -τέτακα, -τέταμαι, -ετάθη	napnout	tendere
τὸ τόξον, -ου	luk	arcus
6. μέχρι (gen.)	až do	usque ad, tenus
ὕφίημι	připustit, přiznat	concedere
ὕφίεμαι, -ήσομαι, -είμην, -εἶμαι, —	připustit, přiznat	concedere
7. ἀπάγω, ἀπάξω, ἀπήγαγον, ἀπήγα, ἀπήγαμι, ἀπήχθη	odvést	abducere, deducere
σός, σή, σόν	tvůj	tuus

Cvičení

1.

a) Určete a srovnejte:

• ἔθηκα — ἦκα • ἔθεμεν — εἶμεν • τέθηκα — εἶκα

b) Vytvořte k následujícím tvarům od τιθέναι odpovídající tvary od ἰέναι:

• τίθεμεν • ἐτίθεμεν • θεῖμεν • θεῖς • τιθείην • τέθηκεν • ἴνα θῶσιν • θεῖο • θεῶ • θεῖσθαι.

2. Přeložte se zřetelem k významu různých derivátů slovesa ἴημι:

• πάντες ποταμοὶ τὰ ρεύματα (zde: vody) ἐπὶ τὴν θάλατταν ἐξιῶσιν. • Archidámos o starých spartských zásadách: ταύτας, ἃς οἱ πατέρες ὑμῖν παρέδοσαν μελέτας (ἢ μελέτη ἔσασθαι), μὴ παρῶμεν. • ἐπειδὴν (jak, jakmile) οἱ παῖδες γράμματα μάθωσιν καὶ μέλλωσιν συνήσειν τὰ γεγραμμένα, παρατιθέασιν αὐτοῖς οἱ διδάσκαλοι ἀναγιγνώσκειν (číst) ποιητῶν ἀγαθῶν ποιήματα (díla). • τὴν ψυχὴν ἀφιέναι.

3.

a) Všimněte si konstrukce fázového slovesa se slovesem významovým v textu 33, 3: Οὐ παύσομαι φιλοσοφῶν. Srovnejte tuto konstrukci s českou a anglickou.

b) Přeložte odpovídajícím způsobem:

• παῦσαι λέγων ἀεὶ τὸν αὐτὸν λόγον. • πόθεν ἂν ὀρθῶς ἀρξάμεθα ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐπαινοῦντες; • ἡρχόμεθα διαλεγόμενοι. • μὴ κάμης φίλον ἄνδρα εὐεργετῶν.

4. Všimněte si slovosledu v poslední větě textu 33, 6 (ἄριστα μὲν γὰρ οἶμαι ...) a zhodnoňte jej s ohledem na paralelismus a variaci větných členů (srov. v lekci 22/23).

5. Přeložte se zřetelem k různým významům předložky ἐπί:

- Ξέρξης ἐφ' ἄρματος εἶπετο (srovnejte v lekci 23, 4).
- ἡ χρόνου ἰσότης ἐπ' ἴσας ἡδονὰς ἄγει (9, 4).
- ἀπὸ τούτων τῶν χρόνων ἐπὶ ἐνιαυτοὺς πενήκοντα πολλὴν ἐπίδοσιν (rozvoj) ἔλαβεν ἡ Ἑλλάς πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν (12, 2).
- ἀφίεμέν σε ἐπὶ τούτῳ, ἐφ' ᾧ τε μηκέτι φιλοσοφεῖν (33, 3).